

Salgótarján és Vidéke.

Szépirodalmi és közgazdasági hetilap.

A Polgári Kör hivatalos lapja.

Előfizetési ár

Egész évre 10—
Fél évre 5—
Negyed évre 2-50
Egyesületi ára 20 fill.

Feladó szerkesztő:
Dr. Czigler Jakab

Minden a lap szerkesztéséért felelős munkatársak: „Salgótarján és Vidéke” szerkesztőségében, az előfizetők és hirdetőik kérésére Ender polgári iskola munkáinak intézkedik.

Községünk rendezése.

Ahol ma az élési piac van — tehát a hol az iparos otthon áll, lehetne a város vigadót felépíteni kávéház, étterem, kocsma helyiség, cukrázda, szinpaddal ellátott nagyterem, a Polgári Kör, az Iparos Otthon, több vendég-zoba és esetleg jövedelmezőség szempontjából egy üzlettel. Ennek létesítése lenne tulajdonképpen a legelső feladatunk, mert ez adná meg a módot arra, hogy a polgárság egymással állandóan érintkezhesen, tömörülhesen és a város további fejlődésének mozzanatait ne csak szemlélhesse, hanem azokat alaposan megbeszéli tervek szerint irányítsa. A város fejlődésének ez volna tehát az alapja, mert innen indulna ki minden jó és célszerű eszme, — de különben létesítése is legkönnyebben volna eszközölhető; mert mint gyümölcsöző befektetés, amortizációs kölcsön útján lehetne létesíteni és a nélkül, hogy egy milliónkba kerülne, a befolyó jövedelemmel magamagát kifizetné.

A jelenlegi Thill-féle vendéglő és Both-féle házak legalkalmasabbak volna a postahivatal elhelyezésére. Ez már csak azért is alkalmas lenne, mert közel lévén az állomáshoz, a kormánynak óriási megtakarítást eszközölné. Bár ennek létesítése

már több tényezőtől függ, mégis hiszünk, hogy a város jól felfogott érdeke utat találna ott is a szívekhez s lehet, hogy nagyobb akadályba ott sem ütköznénk. Az eddig elmondottak szerint a piacon lennének tehát a következő középületek: vasuti állomás, ettől jobbra a kir. posta és vásár-csarnok, balra a vigadó és egy magánház, amely, ha esetleg emeletre húzainék, szintén valamely közhivatalnak — vagy a kir. adóhivatalnak, vagy a jöved. kir. köztegy-zőségnek — adhatna helyet.

A kir. járásbírószágot jelenlegi helyéről feltétlenül be kellene hozni lehetőleg a belvárosba, mert csak így hozza meg nekünk azt a hasznot, amit tőle várunk, ha idegenforgalmát a város belső területére tereljük.

Azon épület pedig, amelyben jelenleg van, nagyon célszerűen lenne felhagyható csendőrségi és pénzügyőri laktanyának.

A vágóhid — már csak egészségügyi okokból is — át lenne helyezendő a város alsó részére, valahova az üvegyár környékére, mostani épülete pedig partparti egészséges és szép fekvésnél fogva nagyon beválna városi fürdőnek.

Az állami polgári és állami elemi iskolák kérdése befejezett tény lévén, azok

elhelyezésére most folynak a tárgyalások; ezekről tehát e cikk keretén belül már tárgyalni nem lehet, hanem annál inkább felvetendő lenne a kir. köztegy-zőségnek ide helyezése. Ehhez törvényadta jogunk van és miután az államnak semmilyen költés-gébe nem kerül, ennek keresztülvitele nehézségekbe nem ütköznék; nekünk pedig szintén nagy idegen forgalmat biztosítana. Eppen úgy nagyon hasznos befektetés lenne a mostani csendőrségi laktanya helyén egy új honvédségi gyalog laktanya létesítése.

Mind oly dolgok ezek, amelyek egy város fejlődésére és vagyonosodására nagy mértékben befolyást gyakorolnak s a melyeknek létesítéséhez a város polgárainak erős akaratra és szívós kitartására van szükség.

Egyelőre tehát feltétlenül azonban ezeknek létesítésénél nemcsak a polgárság közreműködése, de kell, hogy maga az előjáróság is a kötelesség érzetétől áthatva, ambícióját helyezze városunk fejlesztésébe. Pénzügyreink pedig, ahol kell, ocsó és könnyen törlesztendő kölcsönökkel nyújtsanak, hogy a polgárságnak kedve és módja legyen az építkezéshez, mert csak így tömörülve, egymást támogatva érhetjük el városunk felvirágzását, további fejlődését.

MARCIUS ÉS BODROG

Három év után.

Bodrog, kezelő tiszt.
Kerekes, díjnok.

(A fődíjazott járásbírószágot egyik iróddja. Sőt még, valamelyik boudárs megérett bérház, harmadik emeletén. Jelen van a két főnt. A munkaidő már vége felé jár s a kezelő tiszt virzslására gyújt. Erős, csontos férfi, túl a negyvenen. Egyfőként a tipikus bürokrata. Kerekes elég jól öltözködő, gondosan féltelt, nyurga fia. Ragadt rá valami a modern felfogásból, azonban nem a hivatal-tiljesítés rendjére.)

Bodrog: Elég lesz már öcsém. Hagyja abba!

Kerekes: Azonnal kezelő ur, azonnal. Csak még ezt a munkabérlést.

Bodrog: Ugyan már so! Minek ez a megérettetés? Magának már ugyis mindég. Holnapután is hogy mindet, hátat fordít ennek a bratának, vagy ahogy a költők mondják, ennek a molochnak. Hát mit közködi? Oda se neki!

Kerekes: Igen ám, de a restantia!

Bodrog: Majd legyűri az utódja! Sok se törődjék vele. Csak hibát ne csináljon. És különösen az aktá számokra ügyeljen. Mert ha baj lesz, istenuccse magá után megyek még a kaszárnyába is.

Kerekes: (Most már letelt a toltat. Nagyon lélegzik.) Nem fogom ott sokáig bírni. Március óta nagy változásom estem át. És akkor is csak ép hogy megfélemlőnek talált a sorozó-bizottság. Nagyon lefogytam azóta. A szemem is gyenge.

Bodrog: Sok se tartson tőle! Már szinte el is képzelem, amint ott sgrakozik a többi regruták közt.

Kerekes: (Elkeseredik. Kis szünet után.) Kezelő ur, én most olyan valami retteneteszel szeretnék mondani...

Bodrog: Csak ki vele öcsém!

Kerekes: Nem merem.

Bodrog: De mégis.

Kerekes: Hát... hát, csak éppen annyit akartam mondani, mert hát utóvégre is mindenkinek meg van adva az a joga, hogy véleményét valami dolog felel szabadon nyilvánítsa.

Bodrog: Epen azért, hát csak elő vele.

Kerekes: De megharagzik. Félek, hogy megharagzik.

Bodrog: Ugyan már no, hogy is haragudnék.

Kerekes: Mert kezelő ur is katona volt és megbizonyosodtam, hogy nem fűzik kellemetlen emlékek a szolgálati évhez.

Bodrog: No már, ami azt illeti...

Kerekes: És én meggyőződésemmnek éppen a militarizmus ellen akartam kifejezést lenni.

Bodrog: Kedves öcsém, ne felejtse el, hogy valakinek valamiről csak akkor lehet meggyőződése, ha arról előbb tapasztalást szerez. Mert én sejttem a maga gondolatát. Én látom, hogy maga nem szívesen áll kötélnék és szeretne megmeneküdni a három esztendőből.

Kerekes: (Mintegy magamagát vigasztalva.) Nem fogom kibírni.

Bodrog: Abban se öltözködj öcsém. Majd segítsek azon, hogy kibírja. És ha belebetegedik, akkor sem menekül. A kórházba viszik. Bizony öcsém.

Kerekes: (Egyre fokozódó keserűséggel.) Nem tudom Spencer, vagy kicsoda legyerte meg, hogy az állam a mai formájában tulajdonképpen egy gonoszterv. És igaz van. Teljesen osztom a nézetét. Az állam és az egyén örökös hadilábon áll. És ez a végtelen egyenetlenkedés mindig az egyén

Modern nevelés.

Modern az, ami új és divatos. De most, hogy pedagógiai eszmét pendíték meg, ennek a szónak csak fél jelentőségét akarom érteni. Mert hiszen a tanügynek semmi köze a divathoz. És csak ettől eltekintve beszélhetünk a modern nevelésről.

Az újszerűség, mely természetesen szoros kapcsolatban áll a praktikum fogalmával, már minden téren felütötte fejét. Gazdaság, politika, tudomány, irodalom mind, mind a modern eszemen hatálmra alá került. Miért vonakodik ettől a célszerű meghódolástól a tanügy? Talán, mert keletkezésének gyökerei visszavezetnek az emberiség kezdő korszakára és mert az akkori módszerek még most is sikeresen alkalmazhatók?

Ilyen értelemben mirek, készítettük alumínium kulcsot, mikor a vas is megfelel?

Bizony egy cseppersé válik előnyére a haladó kultúrának a pedagógiát megfektető maradiság.

És sok, nagyon sok vaskulcs áll a tanügy lakatjában, amely mind alumínium lehetne, ha a könnyű és célszerűség szempontja irányítaná a nevelés-ügy vezetőit.

Ilyen elsősorban is, az a produktív torna, mit közönségesen vizsgának neveznek. Oly nehézkes, barbar valami, hogy igazán kiérződik belőle évezredek keletkezése. Mert hiszen szép dolog tényleg az — hogy messze ne menjek — valahányszor Rousseau idejében. Egyrészt a tananyag nem volt oly terjedelmes, másrészt az akkori gyermekek erős szervezete is alkalmasabbá válhatott az ilyen elmegyőítő műtatványok elviselésére. És ezek oly lényeges körülmények, melyeket nem szabad szem elől téveszteni korunk pedagógusainak. Utóvégre is minden nevelési eljárás aszerint változik, mint ahogy más-más formát ölt az a társadalom, amelylyel a tanítónak is számolnia kell. Tessék szakítani a tradíciókkal és függetlenül magunkat elődeink módszereitől, melyeket egész más feltételek juttak elő.

A vizsga eredeti alakjában, a mai kór gyermekeire alkalmazva, valóságos szellemi

guillotine. Hogy ez nem túlzás, meggyőződhetünk arról a hatásról, amit a szigorú vizsga-rendszer a tanulókra tesz. E sorok írója maga is jelen volt néhány ilyen vizsgán és látta a halvány arcokat, a reszkető fejcskékkel, az ideges kapkodást, melyek a végső kimerültség alhatatlan bizonyítékai. Határozottan az az érzésem volt, mintha elkeseredett kártyások rözött ülnék. Csupa izgatottság, vak bizalom, szerencsében, aztán csapódások, nem várt eredmények. Mert bizony ritka az a vizsga, amely azt az eredményt mutatná fel, melyre az évi munkásság után számítani lehet. A jó tanuló éppen belépül és a hanyag sokszor sikerül felület ad. Na pedig ez előfordul, akkor a vizsga nem a tulajdonképeni előmenetel reptodukálása, mint inkább a tanügy komolyságával egyáltalán nem egyeztethető véletlen játéka, melynek árat természetesen maga a növendék snyill meg.

Vessük tehát ki teljesen a vizsgák ez alakját a nevelés-ügy műsorából. Hisz egyebektől eltérítve, a nyári időszak is elegendő ok, hogy visszatartsuk a gyermeket a szellemi megerőtetéstől, mivel a rekknő hőség már magában is bigyasztó hatással van az agy tevékenységére. Sok tanuló tette tönkre magát a vizsgákra készülő lázas tanulással. Már pedig ez nem lehet célja a gyakorlati életre nevelő pedagógiának. Mert az észlellés-velőde mellett a test fejlődése irányadó. A hivatást mélyen megértő tanuló tehát nem fogja megerőltetni növendékeit vizsgák előtt.

Mindzekekkel pedig csak ezt akarom kifejezni, hogy legyen ez a befefező áttus lélekemelő ünnepély, távol minden asketikus követelődzéstől. Így legalább kell mes emlékekkel hagyják el a gyermekek az iskolát és nem fognak irtózáttal gondolni a vizsgák idejére.

Ez az egyik copf, mi áldatlan örökségül a nevelés mindennél előbbrevaló ügyén valahogy rajtafelejtődött. De ha modern szellemet akarunk belevinni a pedagógiába, akkor ennek pusztolnia kell.

Egyéb maradiságát a tanügynek majd más alkalommal adom elő.

E. M.

Salgótarján levelek.

Mélyen tisztelt szerkesztő Ur!

Kedves Barátom!

Te csak nem társz bízni Salgótarján fellendülésében, mondd ha mi itt keresztül is viszunk valamit, a megye megfogja akadályozni. Hát én nem hiszem.

Salgótarján tisztán ipartelep. Itt a lakosság kilencztizedrésze gyári munkás. Érdekében áll tehát nem csak a községnek, de első sorban a megyének, hogy az itteni munkás elemek ne a meglegedetlen proletárságot gyarapítsák, hanem meglegedett jó hazafiak maradjanak. Ennek pedig alap feltétele, hogy azok itt ne csak a kenyéradó munkát találják meg, hanem a kellemes otthont is.

Salgótarjánban Salgótarján fejlesztését tűztük ki célul magunk elé. — nem hiszem, hogy épen a megye gonditene utunkba akadályt, annál kevésbé, mert hiszen alapfeltételünk, hogy ezen fejlesztést úgy az itteni iparosság, valamint a gyári munkásokkal karöltve csináljuk és oly irányba tereljük, hogy azzal mindannyian meglegyünk elégedve.

A kaszt-rendszert amennyire erőnkön telik, kiküszöböljük. Egyéni érdeket nem szolgálunk csak a közt s így elsősorban a község érdekeit másodsorban pedig a megyéét.

Mert hiszen én azt hiszem, hogy a megyének sincs az érdekében, hogy területén folytonos munkás zavargások forduljanak elő, — vagy legalább ne forduljanak el mint a hogy azt másutt látjuk.

Mihélt intelligensebb a munkás, annál jobban tudja, meddig szabad neki követelésével menni, hogy munkaadóit tönkre ne tegye.

Mi a község területén folytatni akarjuk azt, amit a Rimamurányi vasúti társaság a saját telepén kezdeményezett, ezt pedig sem a megyének, sem a kormánynak nincs érdekében megakadályozni — de sőt inkább kötelessége minket ez irányban elősegíteni.

Te azonban nem csak a megyére céloztál, hanem attól tartasz, hogy a község

rovására dől el. Hát micsoda igazság ez? Hát az az állam hivatása, hogy gátat vessen az egyéni szabadságnak, hogy beleavatkozzék minden oly dologba, mely az ember legtermészetesebb joga, mint például az önön életével való rendelkezés? Ezért van az állam? Igen? Hogy tönkre tegye az egyént?

Bodrog: Hóhó ócsém, maga nagyon elveti a sulykot. Nincs az egészen úgy. A katonai intézmény nem hogy tönkre teszi, de sőt hasznos polgárrá neveli az embert. Bizony az egyéneknek csak előnyére válik az állam beavatkozása. Ezt én tudom.

Kerekes: Bocsásson meg kezelő ur, de én nem irom alá. Máskép itélem meg a dolgot, a mások panaszából. Az állam valóságos zsarnok az egyén fölött. És felejt, hogy ő van az egyénért, de nem az egyén ő érte. Ha nincs egyén, nincs állam. Nem igaz?

Bodrog: Kár volt magának azt a bizonyos Spencert tanulmányoznia édes barátom. Hiszen maga egy megveszekedett nihilista. Na, majd kiverik magából ezt szépecskén a kaszárnyában. Ki ám!

Kerekes: Soha! És ha muszáj, hát inkább belepusztulok. De kátóna még sem

leszek. A magam életével magam rendelkezem. Ahhoz senkinek semmi köze. Legkevésbé a militarizmusnak, amelynek tulajdonképeni célja éppen az egyén megvédelmezése. Hát gyönyörű védelem, mondhatom.

Bodrog: Maga még gyerek. Maga még nem tudja, mi beszél. Magát rehabilitálták a modern demokráziság című házi-bál, maga meg utánuk, mint az éjjeli lepke a lámpalénynek. De nem fog bebbegni. Fogadok, hogy nem fog. Magamról tudom. Belekerül a kaszárnya háójába, és elfelejt szépen mindent. Mindent barátom, mindent.

Kerekes: Nem hiszem.

Bodrog: És arra a három évre magának nagy szüksége lesz. Az fogja magát a tulajdonképeni életre rávezetni. Az a három év maga féfivá teszi. És megszítja azoktól az idegen, de tráváló gondolatoktól, melyek elharapódzása a biztos végveszélybe, rántaná. Furcsának találja? Már pedig az így van. A magam esetével is bizonyíthatom.

Kerekes: Kezelő ur paradoxonokat mond.

Bodrog: Nem, édes ócsém! Nem mondok paradoxonokat. Az én életemet valóban a kaszárnya mentette meg. Nélkül

most pálinkás lebuiban danolnék, valamint trágár nótát és sikkeszácson törném a fejem. Mert veszedelmes híró voltam am én húsz éves koromban. Az iskolából kitűntek, szüneti levelek rólam a kezüket. Egyéb kereset nélkül a környéken kóborló színésztrupphoz szerződöttem magam. Úgy viselkedtem, mint egy Messias, aki megváltani jött a földet. Feltétlenül állítottam nezeitemet nagyzó "allur"kkol vagtam ismerőséim fejéhez. Oly annyira, hogy senki sem vett komolyan. És mikor különkedésen már ket'fokra hágott, mikor már veszt a súlyosságba zuhanás volt háza, hogy belőlem jelle a legocsmányabb élet fertőzőbe mondom, mikor már csak egy hájszattyú választott el attól, hogy a bűn udára vete-medjem, akkor jött a behívó. De nem bocsájtkozom észletetkebe, elég az, hogy a katonai legyelem rövid időn belül annyira átgyurt hogy még a legjobb barátaim sem ismertek reám. Hajam kurtára nyírva, bajusztom megdörvasztva és persze amugy katonáson kipódorva. Aztán a szópadi pamacsolástól elpattyhúdt lárcóm is ama barnaságot kapott, aztán ebben, pedig nyit bator férfiaság gallogott. Születés kibékültek. Ujra kezükbe vettek. És mielőlt szolgáltam a három évet, betettek ide a

életnek nevelni. A kézimunkák nagy része nem diszmunka, hanem ingek, kabátkák, s más praktikus, szükséges dolgok. A rajzok, különösen a polgári fiú-iskola rajzai, mind természet utáni rajzok. A gyermek megtanulja rajzolni azt, amit lát és úgy, a hogyan az a természetben van.

Dicséretre méltó az ének tanítás eredménye is, különösen a vegyes karé.

Vonat elgázolás. Kedden d. e. Juhász András vasut őr Pista nevű 8 éves fiacskát lát mikor apja parancsára az üveggyár feiőli kaput be akarta zárni egy arra robogó gép e'ütötte.

A szegény gyermeket kinek a gép mindkét lábát elvágta, Budapestre vitték a kórházba.

Elemi iskolai rajzkiállítás. Egyedül álló községünk népiskolái közt az a pedagógiai stilszerűséggel rendezett rajz- és kézimunka-kiállítás, amit az acélgári elemi

iskola mutatott fel saját épületében az egész évi munka kiválóbb produkcióival. Ilyen kiállítás sokkal őszintébb eredményt képes reprodukálni, mint a vizsga. Itt nincs jelen a gyermek énje, itt nem kell drukkolni, itt nem lehetnek felsülések, de viszont eltusolások sem, Igen, ilyen kiállítás már fején találja a szöveget és nem tévesztheti el a hatást. Itt tükörbe nézünk és a valóságot látjuk. De ami legkellemesebben meglepő a gyönyörű kiállításban az, hogy a kiállított dolgok egytől-egyig a gyakorlati cél szemellett tartása mellett lettek elkészítve.

Ellopott Pálfalva községben Kanán József ottani lakos Krizsán József zsebéből 28 korona készpénzt. Átadták a bíróságnak.

Nyaralás nem minden. Aki csak teheti, a nyári melegek beálltával menekül a poros, füstös városból. Valóságos népvándorlás indul meg a fürdők és nyaralóhelyek felé. A beteg ember is helyesen

teszi, ha nyaral, de a fő mégis csak az, hogy olyan gyógyzóban legyen része, a mely őt bajától megszabadítja. Erre vonatkozólag rendkívül hasznos és érdekes utmutatás foglaltatik az „Értekezés a villamos gyógymódról” című könyvében, amelyet a világhírű *Elektro Vitalizer* orvosi rendelő intézet (Budapest, Károly-körút 2. félemelelet 50. sz.) adot ki és mindenkinek, külön férfiak és külön nők részére, ingyen és bérmentve, zárt borítékban készséggel megküldi. Hozzássa meg mindenki ezen érdekes könyvet.

KÉRELEM.

A szerkesztőség felkéri e lap tisztelt munkatársait, hogy a lapba szánt közleményeiket mindenkor legkésőbb hétfő estig juttassák a szerkesztőséghez közzététel végett, nehogy a közlemények későbbi rendelkezésre bocsátása miatt lapunk megjelenése késedelmet szenvedjen.

Meller L. Egyed

Budapest, IX., Lónyai-utca 7. sz.

Telefon-Interurban 46—31.

Telefon-Interurban 46—31.

Mielőtt személy-, jelzalog- vagy építési

kölcsön

iránt intézkednék, kérjen díjtalanul prospektust.

! ?

WEHOVSZKY-FÉLE NYÁRI KERTBEN kellemes családi össze jöveteli hely. Pontos kiszolgálás. Polgári árak. Vasárnap és ünnepnap kedden, szombaton Bódi Rudi zenekara hangversenyez.

! ?

SINGER LAJOS

könyvnyomdájában

mindennemű nyomtatványok a legszebb kivitelben és a legolcsóbb

árban készíttetnek.

PAPIRKÜLÖNLEGESSÉGEK

nagy választékban.

Szikszay János

férfi-szabó üzlete

SALGÓTARJÁN. iő-utca (saját ház.)

Ajánlja magát a legujabb divatu férfiruhák és egyenruhák elkészítésére a legrövidebb idő alatt és jutányos feltételek mellett.

Angol különlegeségek, Zsolnai, Gácsi és Brassói szövetek.

Kérem szükség esetén egy levelező-lap útján engem értesíteni, hogy esetleg a házhoz menjek.

TEJ

M. Szilárdy Ödön úr

tejgazdasságából naponként kétszer este és reggel friss fejésű tej ugyszintén naponként friss vaj, tehén túró, tejföl, és aludtej kapható,

Keményy Samu

KÖREY D. UTÓDA

fűszerüzletében.

Hol mindenféle fűszeráru Pesti Hengermalmi liszt, Bel- és külföldi ásványvizek állandóan raktáron tartatnak és a legjutányosabb árban lesznek kiszolgálva.

Mindnyájunknak el kell menni

megtekinteni

Polatsek Miksa ruha - cipő - rőfös - uri- és női divat áru raktárát, hol mindezen és még számtalan itt felnem sorolt áruk, a legjobb minőségben, legolcsóbb árak,- és legszolidabb kiszolgálás mellett található. Vétel nem kötelező. Szigoruan szabott árak

mély tisztelettel

POLATSEK MIKSA.

A volt Meiszter László féle üzlet helyiség.